

[Levinsen.]

saa stop for et Stykke Tid. Og det siger Fodermesteren ogsaa den 18. Maj. Da har han tjent Gaardejeren i 29 Uger og har i den Tid faaet udbetalt i alt 320 Kr.; han har ca. 200 Kr. til gode, men han kan ikke faa nogen Penge, for det har han ikke Ret til før den 1. November, siger Gaardejeren. Da Arbejderen saa forlader Pladsen, fordi han er klar over, at han ikke kan svare enhver sit paa disse Vilkaar, nægter Arbejdsgiveren at betale ham hans Tilgodehavende. Juristerne, som nu har faaet Sagen, er endnu uenige om, hvorvidt Arbejderen med Føje forlod denne Plads under disse Forhold, og Gaardejeren har endnu Arbejderens surt fortjente 200 Kr. i Behold.

Jeg spørger dem, som saa varmt gaar ind for Landbrugets Frihed over for Arbejdskraften: Mener de, at det er rimeligt og forsvarligt, at saadanne Arbejdsaftaler kan træffes og praktiseres? Naturligvis er der her Tale om et særligt grelt Tilfælde, men er det lovligt for den ene, er det ogsaa lovligt for den anden. Derfor interesserer det mig at høre, om Landbrugets Repræsentanter mener, at saadanne Aftaler skal være lovlige og forpligtende for begge Parter.

I øvrigt interesserer Landboorganisationernes praktiske Stilling til Arbejderspørgsmaalet mig meget. De har nu saa mange Gange frabedt sig Tredieparts Indblanding i Landbrugets Arbejdsforhold, at man venter nogle positive Eksempler paa, hvordan de selv vil ordne det Forhold, som de beder andre holde Fingrene fra. Maaske faar vi et Fingerpeg om, hvordan disse Organisationer vil ordne Arbejdsforholdet, ved at se lidt nærmere paa Vilkaarene paa de Gaarde, Landbrugets Organisationer selv ejer og driver.

Jeg kender kun Forholdene paa en af disse Gaarde; det er en Mønstergaard, der ligger her i Københavns Nærhed. Da den ejes og drives af Sjællands Stifts Kreatur-opdrætningsforeninger, antager jeg, at det ærede Medlem Hr. Løje kender Gaarden og har interesseret sig for dens Forhold. Jeg har i de sidste Dage faaet tilstillet Oplysninger om denne Gaards Arbejdsvilkaar. Det fremgaar deraf, at den drives med Elever og nogle faa Landarbejderfamilier. For en 14 Dage siden har Sundhedskommissionen maattet underkaste Gaardens Daglejerboliger, der er i særdeles ringe Stand, et meget grundigt Eftersyn, og der foreligger nu en Erklæring fra Kredslægen, som fastslaar mange og meget alvorlige Mangler. For en af Boligernes Vedkommende kræver Kredslægen meget gennemgribende Foran-

dringer baade i Tag, Lofter, Gulve og Vægge — og hvad mere kan der egentlig kræves, naar en Bolig skal laves om? —, dersom den fremtidig overhovedet skal benyttes som Bolig for Mennesker. Gaardens Staldbygninger er derimod tip-top moderne, dem kan der ikke klages over. Dyrenes Pasning er vist i det hele taget upaaklagelig og et Mønster til Efterfølgelse.

Gaardens Lønninger ligger meget lavt og for samtlige Arbejdere væsentligt under de overenskomstmæssige Landbrugslønninger. En Kreaturpasser, der begynder Kl. 4 om Morgenen, faar 5 Kr. 50 Øre om Dagen, medens den overenskomstmæssige Løn er 6 Kr. 35 Øre — det er Lønninger paa egen Kost. En Materialearbejder faar 4 Kr. 40 Øre pr. Dag, hvad der i alle Tilfælde er 1 Kr. under Prisen, og Malkekonerne faar en Snes Øre under overenskomstmæssig Arbejds løn pr. Dag. Til Gengæld er Gaarden helt med, naar den skal kræve Betaling for den Mælk, Arbejderne faar til Husbehov. Der er det Topnotering og lidt til i Forhold til, hvad man ellers forlanger af Daglejere for Mælk.

Folkene paa Gaarden er i øvrigt uorganiserede, og Gaarden har ikke paa nogen Maade været generet af Fagforeningsindgreb eller Fagforeningsovergreb. Den har faaet Lov til i Ro og Mag uden Indgreb fra Organisationernes Side at udvikle Arbejdsvilkaarene saadan, som Gaardens Ledelse har fundet det mest ideelt.

Kommunestyret er ikke begejstret for denne Arbejdsplads. Medlemmer af Sogneraadet oplyser, at Gaarden meget hyppigt skifter Daglejere. Den trækker mange nye Folk til Sognet, som lægger stærkt Beslag paa Børneværnet, paa de sociale Institutioner og paa det sociale Budget. En Del af Arbejderne bliver hængende, efter at deres Arbejde paa Gaarden er afsluttet, og Gaarden skal i de sidste 5 Aar have forsynet Sognet med 4 Landarbejderfamilier, der i det væsentligste har maattet leve af Socialunderstøttelse.

Jeg skal ikke gaa nærmere i Detailler, men jeg synes, denne Gaards Forhold har sin ganske særlige Interesse for Landarbejderspørgsmaalet. Her er altsaa ikke Tale om en enkelt Mands Vilkaarlighed, nej, her er det Landboorganisationer — som frabeder sig baade Statsmagtens og Organisationernes Indblanding —, der viser os, hvorledes de forstaar at ordne Arbejdsforholdet der, hvor de har det fulde Herredømme over Tingene. Jeg synes, at dette ene Tilfælde viser, i hvilken Grad en Beskyttelsesforanstaltning for Landarbejderne er paakrævet,